

Bård Misund, professor, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Grunnrenteskatten – 1 year later

Stim AquaNext Stavanger 14/11/2023

Forskningsfinansiering

- Forskningsfinansiering fra Forskningsrådet og FHF (statlig eid forskningsfinansiør som mottar midler fra FoU-avgift på eksport av oppdrettsfisk).
 - Har av og til også utredningsoppdrag for aktører i havbruksnæringen og vertskommuner
 - Deltar på en rekke prosjekter finansiert av offentlige og private aktører
-
- Professor på Handelshøgskolen ved UiS, Avdeling for rettsvitenskap og regnskap
 - II-er stilling på Veterinærinstituttet, i fiskehelseøkonomi

9/28/22 LAKSageddon?

Sjømat Norge-sjefen: – Sjokkert over at regjeringen slokker lysene langs kysten

Oppdrettsnæringen i sjokk: – Dette mottas ikke med jubel

Oppdrettsnæringen i sjokk etter lakseskatt. Sjømat Norge mener regjeringen kveler norsk konkurransekraft med sin nye skattepakke.

Ut mot Vedum: – Vi har blitt lurt trill rundt

For annen gang på kort tid tunge anklager om faglig frafamiliebedriften Gratangla

Salmar-eieren raser mot lakseskatten – truer med Norge-exit

Et komplisert skattesystem

På selskapet

Selskapsskatt: 22% av resultat før skatt

Produksjonsavgift: 40 øre/kg sløydvekt (<2023)

Eiendomsavgift: marginal

Vederlag for akvakulturtillatelser

2023

- Grunnrenteskatt: 25% (70 MNOK f.s. bunnfradrag)
- Produksjonsavgift: 90 øre/kg sløydvekt (fradrag kr for kr i GRS)
- Normprissystem
- Sjablongkostnader?

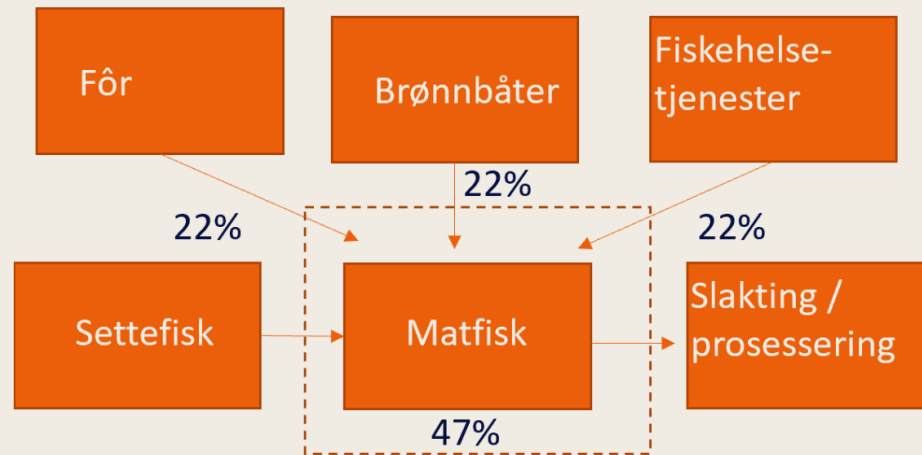
På eier (relatert til akvakulturtillatelser)

Formuesskatt på tillatelser (basert på auksjoner og transaksjoner)

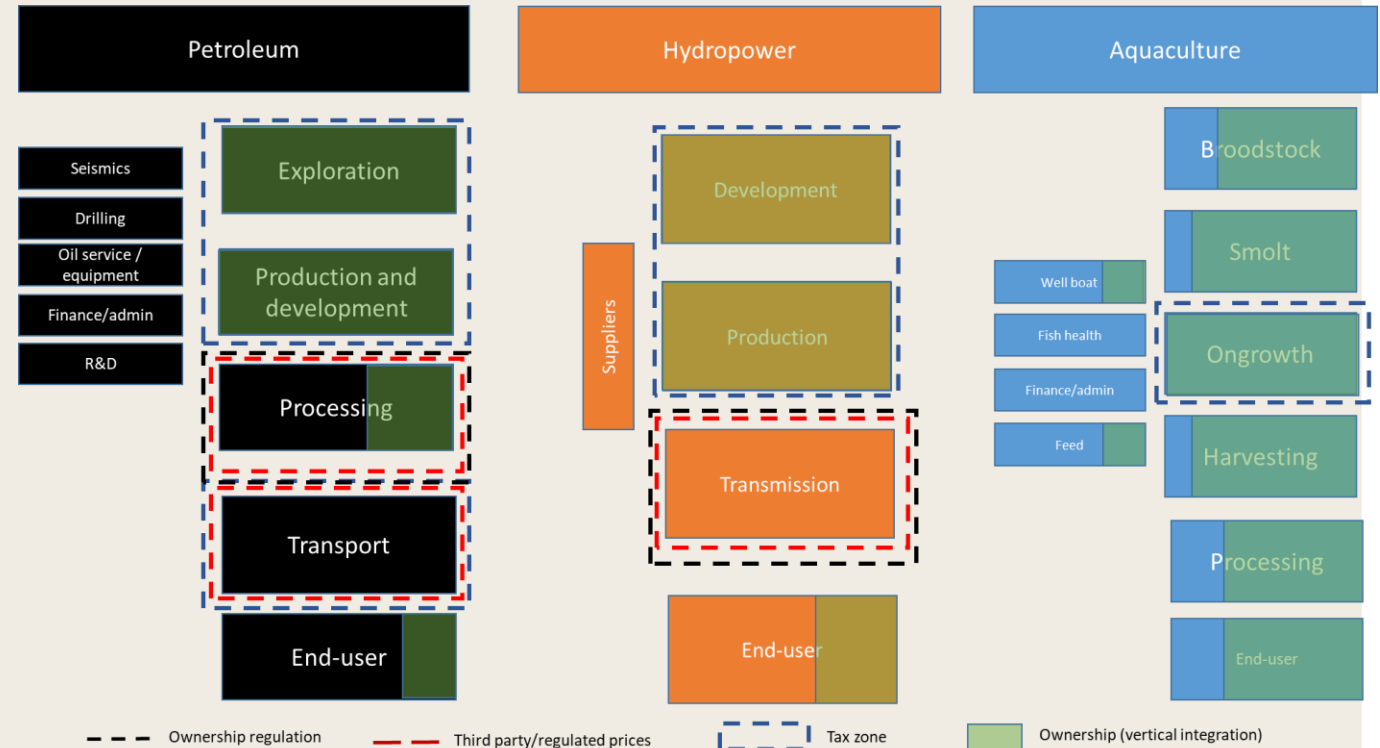
Utbytteskatt på utbytte brukt til å finansiere formuesskatt på akvakulturtillatelser

Internprisingsproblematikk

Skattlegging av deler av verdikjeden

Stor grad av vertikal integrering uten eierskapsbegrensninger og tredjepartsprising

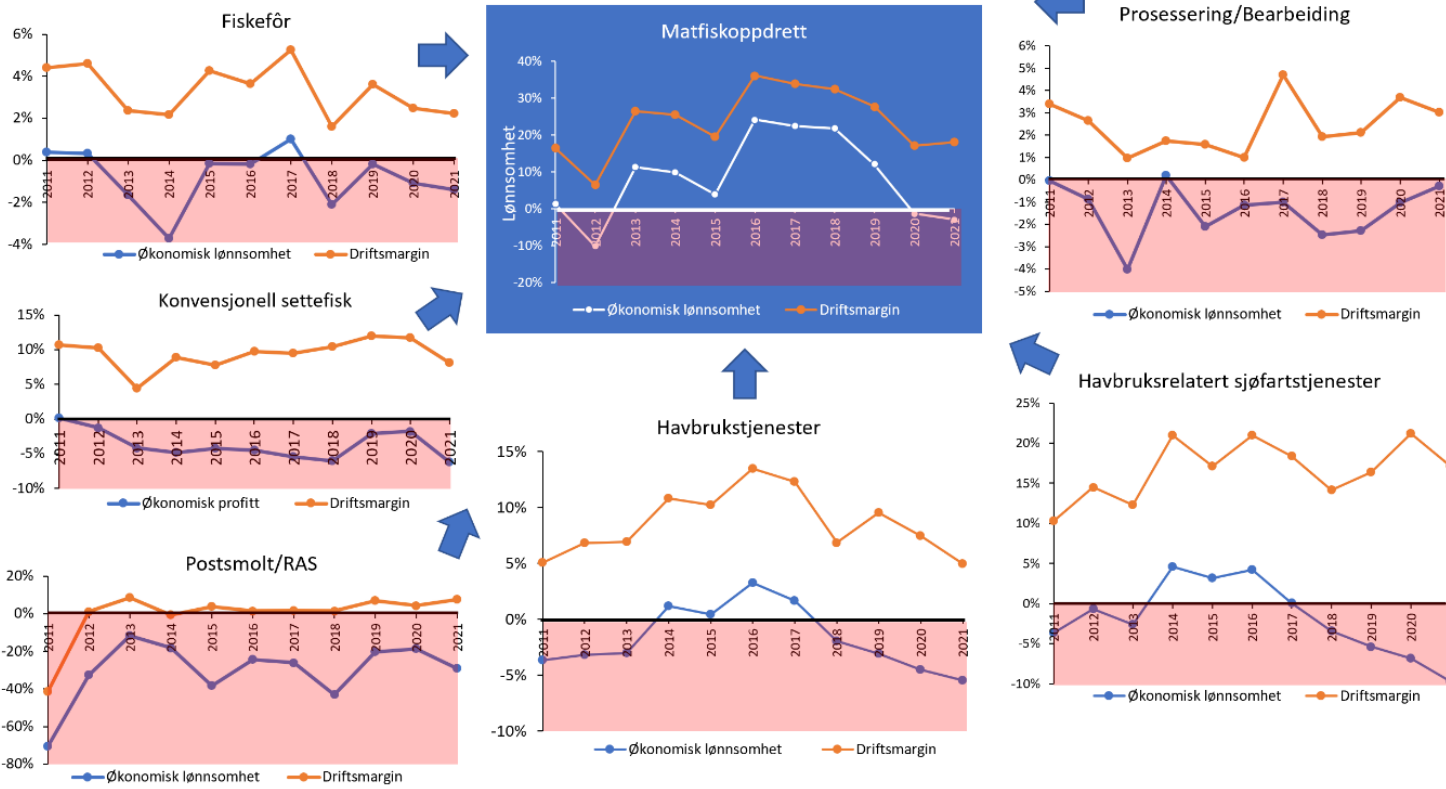

Incentiver til skattetilpasning

- En slik organisering gir sterke økonomiske incentiver til skattetilpasning og uthuling av skattegrunnlaget
- Kostnader for samfunn og bedrifter
- Kan gi tilpasninger med uønskede og utilsiktede konsekvenser
- Katt-og-mus «lek» mellom oppdrettere og skattemyndigheter

Fra profit centre til cost centre

○ Analyse av verdikjedens økonomi

- Økonomisk underskudd i verdikjeden utenfor matfisk
- Støtte for hypotesen om cost/profit centre

○ De store investeringene utenfor matfisk

- Skattesone kan gi økte internpriser, som kan forsvares med at andre deler av verdikjeden har gått med underskudd
 - Inntektene har ikke dekket en «normalavkastning», som de bør gjøre
 - Isolert sett, gir økte produksjonskostnader fremover
 - Isolert sett, gir lavere lønnsomhet i matfisk (men avh. av lakseprisene)

○ Optimalisering av verdikjeden?

Vil skatten stimulere investeringer?

Støre om grunnrenteskatt: — Burde stimulere til investeringer

Harstad Tidende

- Jeg er helt uenig i den analysen. De bør lese forslaget. Nesten 70 prosent slipper økt grunnrenteskatt. Det som var lønnsomt før, er lønnsomt også nå, men du får litt mindre av profitten, for du deler den med staten, sier Vedum.

– Ta oss på ordet når vi sier at 70 prosent av selskapene skal slippe denne skatten, to tredjedeler skal komme fra de store selskapene, og kommunene skal få mer. Og at dette skal bidra til økte investeringer i norsk oppdrettsnæring, sier Pollestad til VG.

Skatten er nøytral – her er beviset!

$$V[\alpha\tilde{X}_a + \beta\tilde{X}_b] = \alpha V[\tilde{X}_a] + \beta V[\tilde{X}_b]. \quad (1)$$

$$NPV_E^* = -1 + V[\tilde{R} + \tilde{K}]. \quad (2)$$

$$NPV^* = -(1 - \lambda) + V[(1 - \tilde{b})(\tilde{R}(\tilde{b}) + \tilde{K}(\tilde{b}) - (1 + i)\lambda)], \quad (3)$$

$$\lambda = V[(1 - \tilde{b})(1 + i)\lambda + \tilde{b}(\tilde{R}(\tilde{b}) + \tilde{K}(\tilde{b}))]. \quad (4)$$

$$NPV^* = -1 + V[\tilde{R}(\tilde{b}) + \tilde{K}(\tilde{b})]. \quad (5)$$

$$\begin{aligned} NPV &= -1 + \tau z_0 + V[(1 - \tau)(\tilde{R}(\tilde{b}^\tau) + \tilde{K}(\tilde{b}^\tau)) + \tau(1 + r)(1 - z_0)] \\ &= -(1 - \tau) + (1 - \tau)V[\tilde{R}(\tilde{b}^\tau) + \tilde{K}(\tilde{b}^\tau)]. \end{aligned} \quad (9)$$

$$\begin{aligned} \lambda_0^\tau &= V_1[(1 - \tilde{b}_1)(1 + i_1^\tau)\lambda_0^\tau + \tilde{b}_1\{\tilde{R}_1 - \tilde{T}_1 + (1 - \tilde{w}_1)\tilde{\lambda}_1^\tau + \tilde{w}_1\tilde{K}_1\}] \\ &\quad + V_2[\tilde{b}_1(1 - \tilde{b}_2)\{(1 - \tilde{w}_1)(\tilde{R}_2 + \tilde{K}_2 - (1 + \tilde{i}_2^\tau)\tilde{\lambda}_1^\tau) - \tilde{T}_2\}] \end{aligned} \quad (18)$$

$$\begin{aligned} NPV &= -(1 - \tau) \\ &\quad + (1 - \tau)V_1[\tilde{R}_1 + \tilde{w}_1\tilde{K}_1] + (1 - \tau)V_2[(1 - \tilde{w}_1)(\tilde{R}_2 + \tilde{K}_2)] \\ &\quad - V_1[(1 - \tilde{w}_1)\tau(1 - \tilde{z}_1 - z_0)] \\ &\quad + V_2[(1 - \tilde{w}_1)\tau(1 - \tilde{z}_1 - z_0)(1 + \tilde{r}_2)]. \end{aligned} \quad (22)$$

Using the no arbitrage condition (13) which determines i_2 this simplifies to

$$K_1 < V_2^1[\tilde{R}_2 + \tilde{K}_2]. \quad (24)$$

In the presence of the tax condition (23) becomes

$$\begin{aligned} (1 - \tau)K_1 + \tau(1 - z_1 - z_0) &< \lambda_1^\tau + V_2^1[(1 - \tilde{b}_2)\{(1 - \tau)(\tilde{R}_2 + \tilde{K}_2) \\ &\quad - (1 + i_2^\tau)\lambda_1^\tau + \tau(1 - z_1 - z_0)(1 + r_2)\}], \end{aligned} \quad (25)$$

which simplifies in the same way to

$$\begin{aligned} (1 - \tau)K_1 + \tau(1 - z_1 - z_0) &< V_2^1[(1 - \tau)(\tilde{R}_2 + \tilde{K}_2) \\ &\quad + \tau(1 - z_1 - z_0)(1 + r_2)]. \end{aligned} \quad (26)$$

Rearranging the tax terms yields

$$\begin{aligned} (1 - \tau)K_1 &< (1 - \tau)V_2^1[\tilde{R}_2 + \tilde{K}_2] - \tau(1 - z_1 - z_0) \\ &\quad + \tau(1 - z_1 - z_0)V_2^1[1 + r_2] \\ \Leftrightarrow K_1 &< V_2^1[\tilde{R}_2 + \tilde{K}_2], \end{aligned} \quad (27)$$

which coincides with (24) and confirms that the tax is indeed neutral with respect to wind-up decisions.

This completes our discussion of the case where the tax rate is known to be constant. **We have shown that the tax is neutral with respect to investment and wind-up decisions, and can be operated on a one-period basis.**

Det finnes ikke nøytrale skatter i virkeligheten

Harstad Tidende

- Jeg er helt uenig i den analysen. De bør lese forslaget. Nesten 70 prosent slipper økt grunnrenteskatt. Det som var lønnsomt før, er lønnsomt også nå, men du får litt mindre av profitten, for du deler den med staten, sier Vedum.

- Vedum snakker om «investeringsnøytralitet»
- Holder kun under strenge betingelser
 - Kontantstrømskatt: skattesats må være konstant!
- Gjelder ikke for innføring av nye skatter
 - Skaper usikkerhet om fremtiden
 - Godt kjent siden 1970-tallet (Kydland og Prescott)
- Unntak hvis skattetap på tidligere investeringer kompenseres
 - Ikke tilfelle for havbruk (kun delvis kompensering)

Er grunnrenteskatten nøytral?

- Lærebokdefinisjon av nøytralitet: «En nøytral utforming av skattesystemet har som siktepunkt at private beslutninger ikke skal vris systematisk i bestemte retninger» Agnar Sandmo, 1989

Nøytralitetsbegrepet

The diagram consists of a large orange rectangle. Inside the bottom-left corner of this rectangle is a smaller, darker orange rectangle. The text 'Nøytralitetsbegrepet' is centered within the large rectangle, and the text '«Excel-nøytralitet»' is centered within the smaller rectangle.

«Excel-nøytralitet»

- Det anvendes i praksis et veldig snevert nøytralitetsbegrep («Excel-nøytralitet»)
- Ikke i tråd med skatteteori
- Nøytralitet handler ikke kun om investeringer
- **Nøytralitet handler om alle beslutninger**

Nøytralitet

- Nøytralitet:
 - Alle økonomiske beslutninger
 - Beskrevet i litteratur og tidlige skatte-NOU'er (1980-tallet – 2022)
 - Nøytralitet defineres forskjellig for grunnrenteskatter enn andre skatter i skatte-NOU'er
- Ortodokse samfunnsøkonomer & Finansdepartementet har endret på definisjonen av nøytralitet
 - Investeringsnøytralitet
 - «Excel»-nøytralitet
- Ikke faglig støtte for en slik innsnevring av nøytralitetsbegrepet
- Innføring av en ny skatt vil ha noen konsekvenser.
 - Hvilke konsekvenser, hvilke økonomiske valg påvirkes
 - Hva er konsekvensene? Er det store eller marginale?

Vil grunnrenteskatten legge dempe på investeringer i verdikjeden fremover?

- Det korte svaret: time will tell
- Innføringen av GRS førte til at mange investeringer ble kansellert eller lagt på is
 - Politisk risiko (massiv skatteflombølge: havbruk, vindkraft, vannkraft, petroleum, formuesskatt/eiendomsskatt (skattemessige verdivurderinger), arbeidsgiveravgiften)
 - Usikkerhet knyttet til elementer i GRS (normpris, skattesats, fradrag osv.)
 - Lavere lønnsomhet etter skatt
 - Usikkerhet knyttet til investeringer i verdikjeden
- Går mot en ny normal – hva vil skje?

Witzøe ber om innføring av grunnrenteskatt i HTH

Witzøe: – Hvis ikke grunnrenteskatten er avklart, blir det ingen offshoreaktivitet i Norge

Finansieringens hakkeorden

- Pecking order theory (Myers and Majluf, 1984)
- Bedrifter er ikke likegyldig til finansieringskilde

Størst
preferanse

1. Intern finansiering
(opptjent egenkapital)

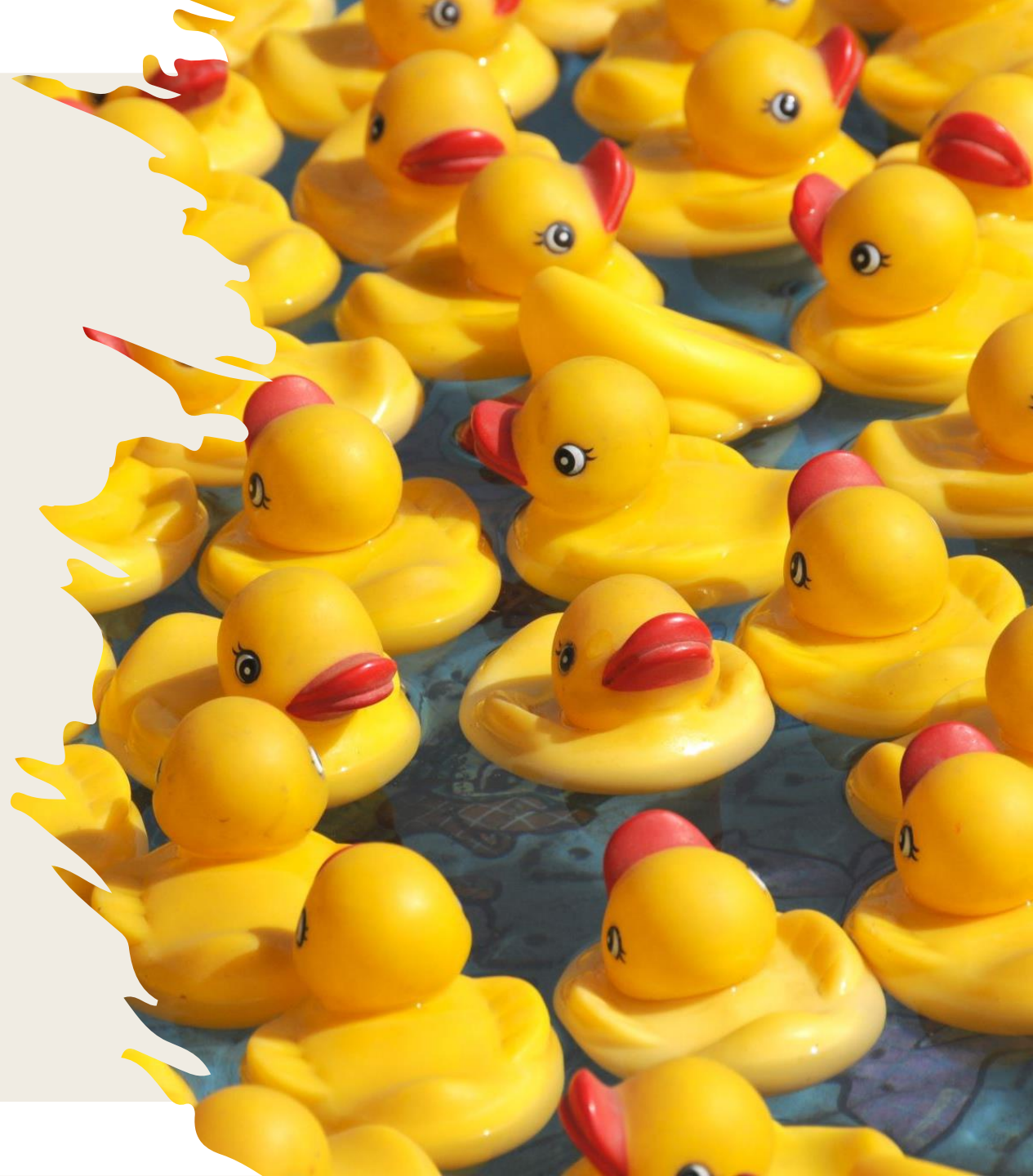

2. Ekstern finansiering
(gjeld)

Lavest
preferanse

3. Ekstern finansiering
(egenkapital)

Vil normprissystemet fungere?

- Normpriser er faglig begrunnet – bekymring for internpriseringsproblemer og uthuling av skattegrunnlag
- Normpriser skal gjelde fra og med 1/1/2024
 - Forskrift ikke utarbeidet eller vedtatt
 - Prisråd må utnevnes før nyttår
- Børsnoterte selskaper har blitt kritisert av Finanstilsynet for ikke å ha rapportert grunnrenteskatt i kvartalsrapporter

Et sentralt premiss for en legitim normpris:

- Det må være mulig for selskapene å oppnå en pris tilsvarende normpris
- Ikke rom for systematisk over- eller underprising

LOVDATA	
Forskrift om fastsetting av normpriser	
Forskrift om fastsetting av normpriser	
Dato	FOR-1976-06-25-5
Departement	Olje- og energidepartementet
Publisert	I 1976 s 484
Ikrafttredelse	25.06.1976
Sist endret	FOR-2010-09-24-1290 fra 01.10.2010
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1996-11-29-72-§10-18, LOV-1996-11-29-72-§12-1, LOV-1985-03-22-11-§67, LOV-1975-06-

Normpriser – erfaringer fra vannkraft og petroleum

- Kun delvis anvendelse av normpriser. Mange unntak
 - Ikke alle oljefelt
 - Ikke alle oljekvaliteter
 - Ikke naturgass
 - Unntak også i vannkraft
 - Perioder med markedsure

PRISDANNELSE I MARKEDENE
FOR OPPDRETTET LAKS OG
REGNBUEØRRET

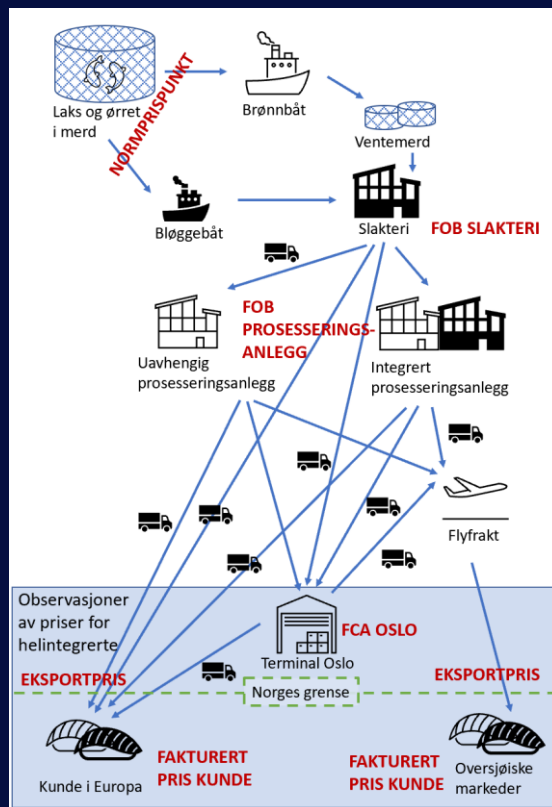
Bård Misund og Ragnar Tveterås

Stavanger 1. september 2023

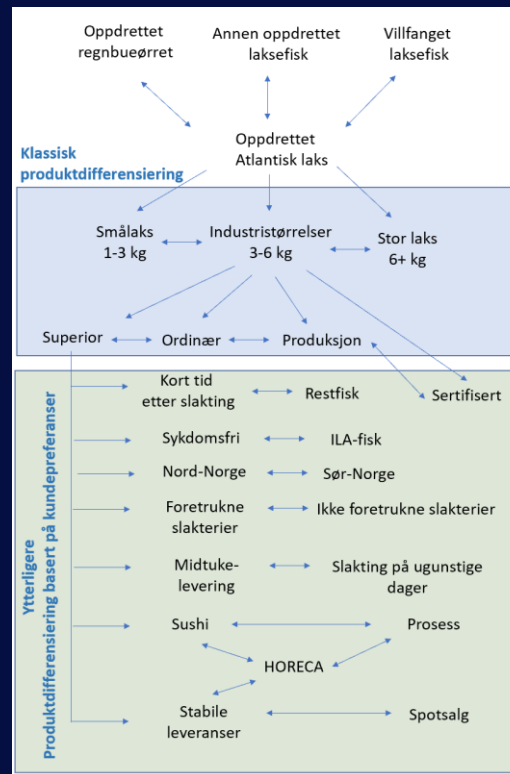

Et komplisert system

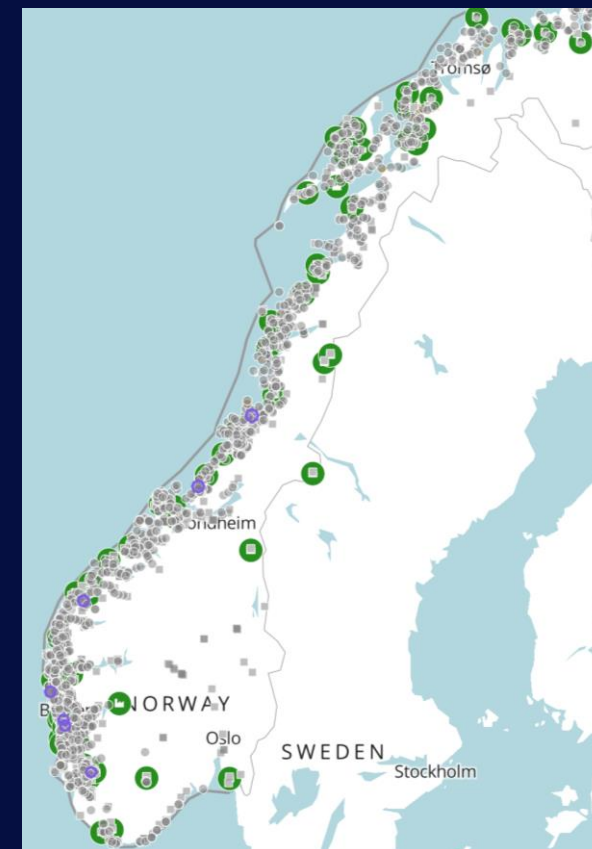
Tilbakeregning til merdkant

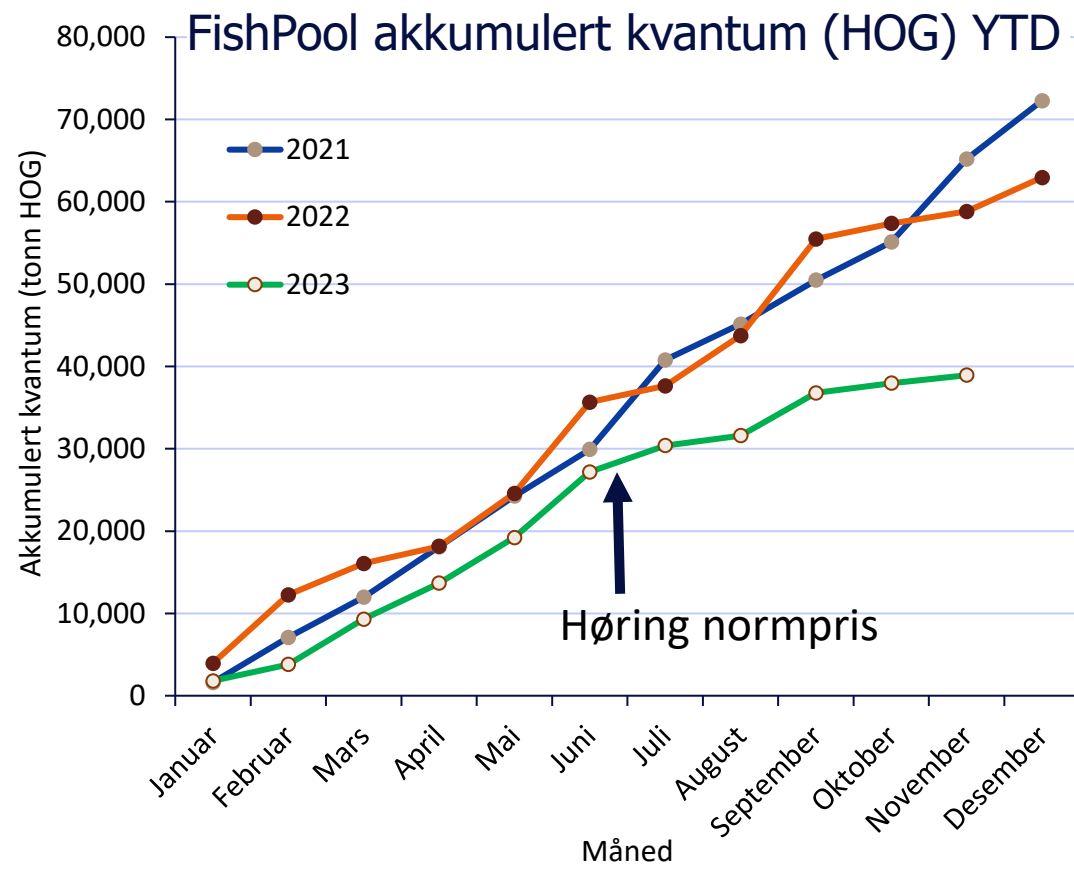
Fisken blir solgt før den blir slaktet

1000 normprispunkter

Utsiktede konsekvenser?

Trading screen **FishPool Feb/Mars 2022?**

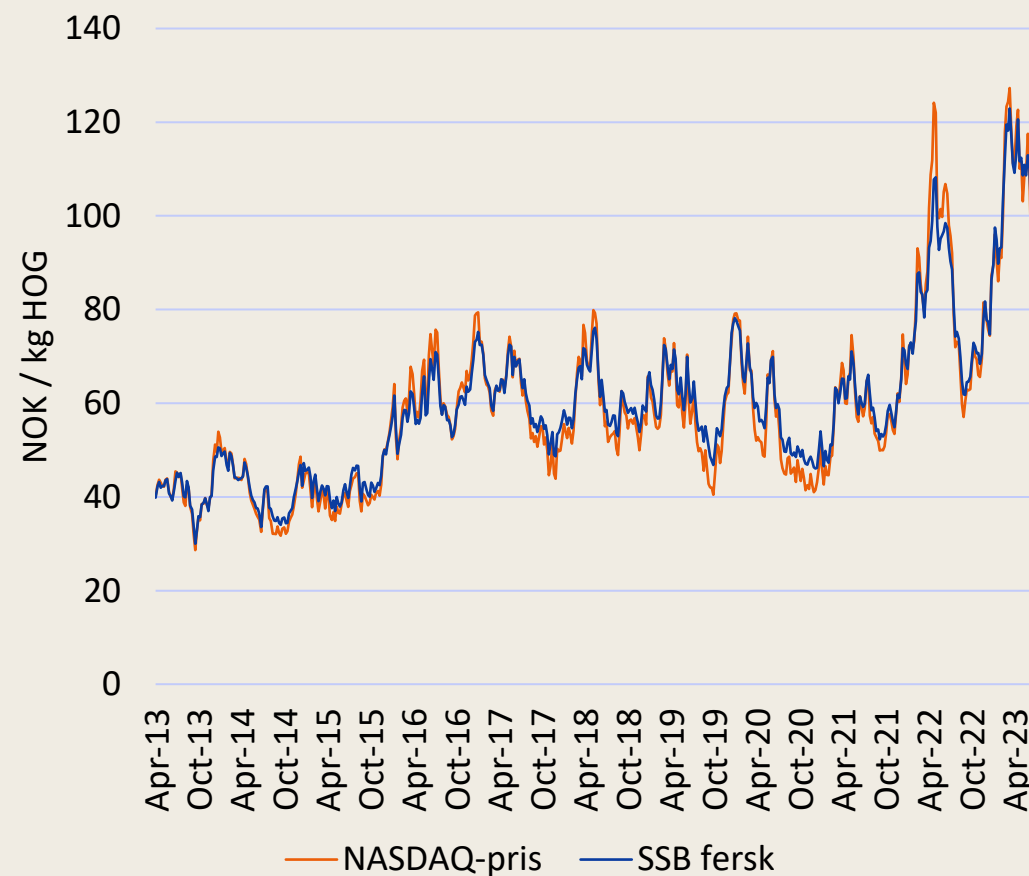
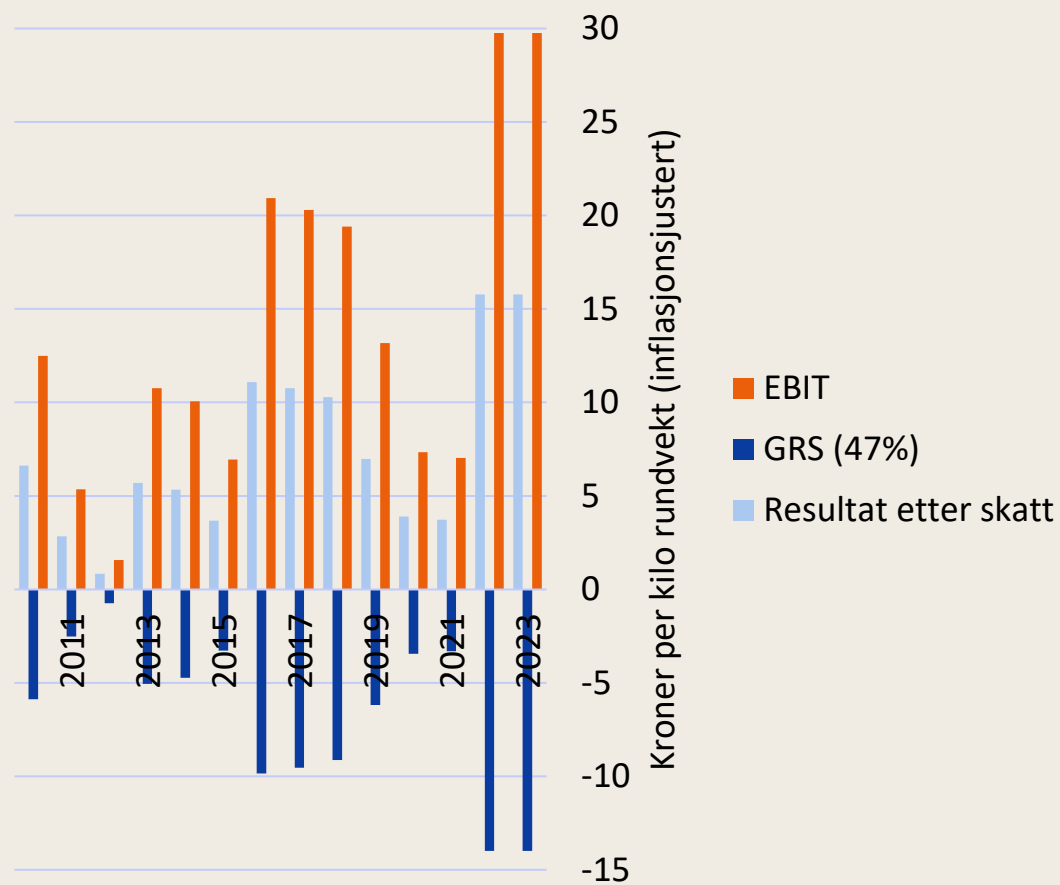
Period	Tons/month	Price buy	Price sell	Tons/month	Last	Close
Mar-22 Weeks 9-13	10	83,00	86,00	10	-	83,35
Apr-22 Weeks 14-17	10	82,00	85,00	10	-	82,60
May-22 Weeks 18-21	200	72,50	79,00	50	-	76,20
Jun-22 Weeks 22-26	-	-	74,00	100	-	72,50
Q2-22 Weeks 14-26	100	75,00	78,50	300	-	77,10
Q3-22 Weeks 27-39	100	61,00	62,00	50	-	61,97
Q4-22 Weeks 40-52	50	62,00	67,50	100	-	66,43
Q1-23 Weeks 1-13	-	-	70,00	25	-	69,30
Q2-23 Weeks 14-26	75	66,00	-	-	-	67,70
Q3+Q4-22 Weeks 27-52	50	62,50	64,75	50	-	64,20
Q1+Q2-23 Weeks 1-26	-	-	-	-	-	68,50
Q3+Q4-23 Weeks 27-52	-	-	61,00	50	-	59,50
Q1+Q2-24 Weeks 1-26	-	-	-	-	-	63,00
Y2023 Weeks 1-52	200	63,00	64,25	85	-	64,00
Y2024 Weeks 1-52	-	-	-	-	-	61,00

Trading screen **FishPool 14/11/2023**

Period	Tons/month	Price buy	Price sell	Tons/month	Last	Close
Nov-23 Weeks 44-48	-	-	-	-	-	77,50
Dec-23 Weeks 49-52	-	-	-	-	-	85,00
Jan-24 Weeks 1-5	-	-	-	-	-	106,35
Q1-24 Weeks 1-13	-	-	-	-	-	109,35
Q2-24 Weeks 14-26	-	-	-	-	-	112,55
Q3-24 Weeks 27-39	-	-	-	-	-	85,38
Q4-24 Weeks 40-52	-	-	-	-	-	86,72
Q1+Q2-24 Weeks 1-26	-	-	-	-	-	110,95
Q3+Q4-24 Weeks 27-52	-	-	-	-	-	86,05
Y2024 Weeks 1-52	150	94,00	-	-	98,50	98,50

Det handler ikke bare om skatt!

Lakseprisen en viktig driver

Reguleringer og rammevilkår

- Økt fokus på bærekraft (klima&miljø)
- Økt fokus på fiskevelferd
- Kan isolert sett gi økte kostnader og lavere lønnsomhet i matfisk
- Men kan gi økte investeringer og verdiskaping i andre deler av verdikjeden (gitt at det skjer i Norge)
- Så lenge det er lønnsomt å investere i ny kapasitet eller økt kapasitetsutnyttelse, så taler det for at investeringene vil skje

Reguleringer og rammevilkår

Mer pisk vil gi økte kostnader, lavere produksjon

Mer gulrot kan gi økte investeringer
- Miljøfleks-ordning (gjelder alle tillatelser)

Lerøy investerer massivt i semilukket- og nedsenkbare merder

En rekke anlegg i Lerøy Sjøtroll (Vestlandet) og Lerøy Midt skal få installert ny teknologi for å redusere problemene med lakselus.

Rolf Skjærø fra SinkabergHansen leder utsettet av fisk i Atlantis på Ottervik. Foto: Atlantis Subsea Farming

- Atlantis-prosjektet har hatt tre utsett med fisk og resultatene er svært lovende

SinkabergHansen - nedsenkbar

Statsbudsjett 2024

Satser på avklaring om grunnrenteskatt til havs i oktober

Det vet vi mer om når statsbudsjettet legges frem senere i høst.

Investeringer i miljøteknologi?

- Skatteavtalen mellom regjering + Venstre + Pasientfokus
 - «Stortinget ber regjeringen innføre en ordning som gjør at nedtrukket produksjon som følge av trafikklyssystemet kan produseres i lukket teknologi.»
 - «Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en miljøteknologiordning i løpet av 2023.»
- Konverteringsordning mellom produksjonsformer med ulike miljøavtrykk er ikke på plass
 - «Miljøfleksibilitet» i Havbruksutvalget peker retning
- Lønnsomheten i «nullutslippsteknologi» er krevende
- Myndighetene kan spille en viktig rolle i å legge til rette for insentivering av investeringer i nye driftsformer

” Takk for meg!

